Lahemaa rahvuspark

KIVIKALMED

Arvukaimaks muistiseliigiks Muuksis on kivikalmed. Need paiknevad kahe suurema rühmana ning on tuntud Kabelimäe kalmetena ja Hundikangrutena.

1 Kabelimäe kalmed asuvad Linnamäe seljandiku lääneserval küla kirdeosas. Siin on säilinud 6 kivikirstkalmet. Kahe siinse kalme kuhjatised on omavahel kokku kasvanud, moodustades u 22 m pikkuse künka. Ilmselt sellest kujust, mis sarnaneb kamardunud hoonepõhjale, ongi tuletatud nimi Kabelimägi. Et tegu on kivikalmega, selgus 1920-ndatel aastatel, kui amatöörarheoloogid seda osaliselt kaevasid.

2 Teine Muuksi kalmerühm, Hundikangrud, asub Tsitre (Turjemäe) klindineemikuga algava paepealse lavamaa kõrgema osa kaguserval, Kahala järvest u 1 km põhjaloodes. Tänapäeval eraldab kalmeid järvest rabamets. Hundikangrute rühmas on 65 kivikirstkalmet, mis samuti nagu Kabelimäe kalmedki, on ehitatud pronksiajal ja eelrooma rauaajal (ajavahemikus 1800 eKr– 50 pKr).

STONE GRAVES

The most numerous archaeological sites in Muuksi are stone graves. They are situated in two larger groups and are known as the graves of Kabelimägi (Chapel Hill) and Hundikangrud (Wolf Mounds).

The graves of Kabelimägi are located in the northeastern part of the village. Six stone cist graves are preserved here. The mounds of two of these graves have merged thus forming a hillock with a length of about 22 m. Its shape, resembling a sod-covered base of a building, has probably given the place its name – Chapel Hill. In 1920s, when amateur archaeologists partly excavated the site, they discovered that it was a stone grave.

The other grave group in Muuksi, Hundikangrud, is located about 1 km north-northwest of the Kahala Lake. Nowadays moor forest separates the graves from the lake. The group comprises 65 stone cist graves, which, like the graves of Kabelimägi, were built in the Bronze Age and the Pre- Roman Iron Age (1800 BC–50 AD).

MUUKSI

Muuksi küla asub Põhja-Eesti klindi serval, Kahala järve põhjakaldal. Siin on nii avatud loopealseid kui ka kadakatesse kasvanud alasid. Tulenevalt asukohast paeserva lähedal, leidub siin ka kaugeleulatuvaid vaateid.

Lisaks kaunile loodusele on Muuksi ja tema ümbruskond äärmiselt rikas arheoloogiamälestiste poolest ning muistse inimasustuse jälgi võib leida pea kõikjal. Mõned neist jälgedest on maastikul hästi silmapaistvad, teised jäävad aga nähtamatuks.

The village of Muuksi is located on the edge of the North-Estonian glint, on the northern shore of the Kahala Lake. Both open alvars and areas grown over with juniper can be seen here. Owing to the location near the edge of the glint one can see far from here.

IBesides the beautiful landscapes Muuksi and its neighbourhood are rich in archaeological sites and traces of ancient human settlement can be found everywhere. Some of these stand out on the terrain, others remain unseen.

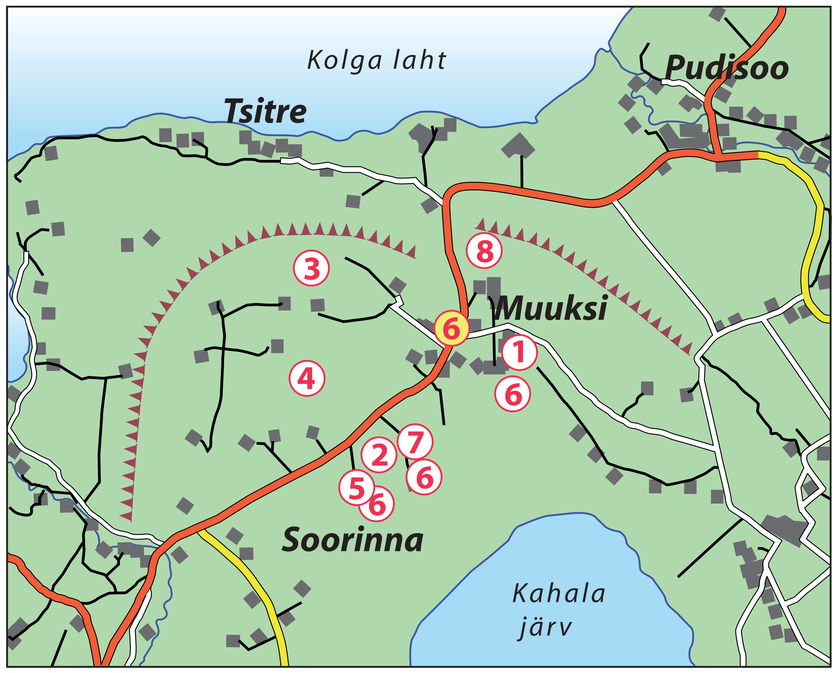

3 TURJE KELDER

Turje kelder on liivakivikoobas Põhja-Eesti pankrannikus, mille on aegade jooksul uuristanud vesi ja jää. Kevaditi langeb selle kohal alla 4 m kõrgune juga. Koobas ise näib kaugemalt vaadates aga võlvkeldrina. Paigaga on seotud mitmeid rahvapärimusi. Nimelt pidas Vanapagan siin kõrtsi, kus kaunid sortsipiigad viina müüsid. Kord jõi Soomest lauakoormaga tulnud Kalevipoeg end siin purju ning pärast tulid sortsid talle kallale. Kalevipoeg katsus neid laudadega vehkides tulutult eemale peletada. Siis aga soovitas üks hääl serviti lüüa ning alles seejärel sai Kalevipoeg sortsidest lahti. Hääl kuulus siilile, kellele Kalevipoeg selle eest tükikese oma kuuest andis.

THE TURJE CELLAR

The Turje Cellar is a sandstone cave in the North-Eastern bluff, eroded by water and ice. In spring a 4-m cascade falls over it. From a distance the cave looks like a vault. In folklore a legend is known that Old Nick kept an inn there, with beautiful hell maidens selling vodka.

6 See infotahvel on kohas, kus elati nii nooremal kiviajal, pronksiajal kui ka keskajal.

This board is located in the place where people lived in the Late Stone Age and the Bronze Age as well as in the Middle Ages.

4 LOOPEALSED

Algselt kasvasid loopealsetel metsad, tänapäeva avatud ning lagedad loopealsed on aga inimeste kätetöö. Aegade jooksul raiuti metsad maha ning õhukestel ja viljakatel loomuldadel hariti üles Põhja-Eesti esimesed põllud. Praegu on Muuksi loopealsed lagedad või kasvavad neil kadakad. Mõned Muuksi kadakad on väga suured ning neid on võrreldud küpressidega.

ALVARS

Originally alvars were covered with forests; open bare alvars of today are the marks of human impact. Gradually the forests were cut down and the first fields of North Estonia were tilled on these thin and fertile soils. Today the alvars of Muuksi are bare or grown over with juniper. Some junipers here are very large and they have been compared with cypresses.

5 LOHUKIVI

CUP-MARKED STONE

6 ASULAKOHAD

Muuksist on teada mitmeid asulakohti, millest vanimad kuuluvad keskmisesse kiviaega ning nooremad kesk- ja uusaega. Nendest on säilinud üksnes kultuurkiht maapõues, maapinnal neid näha ei ole.

SETTLEMENT SITES

Several settlement sites have been also discovered in Muuksi; the earliest them belong to the Mesolithic Period and the latest to the medieval and post-medieval periods. Of the settlement sites, only cultural layer in the ground is preserved, imperceptible on the surface.

7 MUINASPÕLLUD

Muistsest põlluharimisest jäänud madalaid kamardunud kuhjatisi võib leida Hundikangrute lähedusest. Need on samuti ümmarguse põhiplaaniga, kuid kalmetest märksa väiksema läbimõõduga ning ka madalamad. Põldu hakati kalmete naabruses harima alles muinasaja lõpusajanditel. Samas kohas jätkus maaviljelus ka keskajal.

FOSSIL FIELDS

Near the graves of Hundikangrud low sod-covered stone heaps, clearance cairns, can be found. These are remains of ancient tillage. They are round like graves but with a considerably smaller diameter and height. Cultivation near the graves started only in the last centuries of the Prehistoric Period and continued also in the Middle Ages.

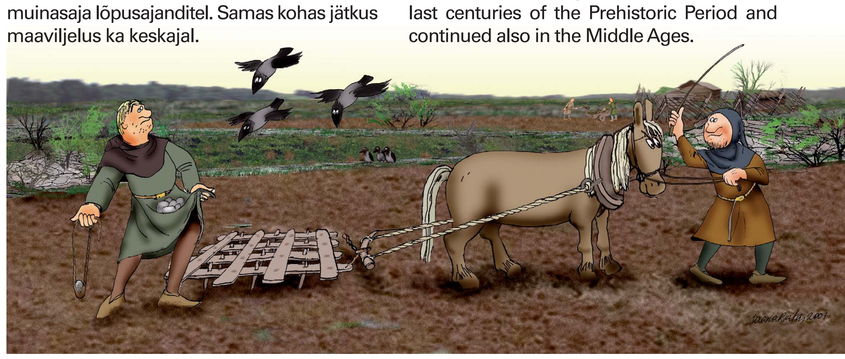

8 LINNAMÄGI

Muuksi linnamägi asub samanimelise klindiseljandiku kolmnurkse neemikuna eenduvas põhjapoolses tipus ning jääb praegusest mererannast u 700 m kaugusele. Linnusena kasutatud ala oli suhteliselt suur, selle õue pindalaks on 5300 m². Et tegu on neemikul asuva linnusega, siis oli see juba looduslikult hästi kindlustatud. Esimesed asukad elasid seal pronksiajal ja eelrooma rauaajal; nemad ilmselt mingeid kindlustusi mäele ei rajanud. Järgnevalt kasutati linnamäge muinasaja lõpul ning siis ehitati selle maapoolsesse ossa paekividest vall. Praeguseks on sellest säilinud vaid madalad katked.

HILLFORT

The hillfort of Muuksi is situated on a triangular northern end of a glint ridge of the same name. Nowadays it lies at a distance of about 700 m from the sea. The territory used for the hillfort is quite large, the area of the enclosure is 5300 sq. m. The earliest inhabitants lived there during the Bronze Age and the Pre- Roman Iron Age, but apparently they did not erect any fortifications on the cape. Later the hillfort was used at the end of the Prehistoric Period and then the limestone wall was built at its landward end. Today only low fragments of it have survived.

Armas külastaja! Ära loobi prügi maha, võta prügi kaasa! Kui märkad tegevust, mis võib kahjustada keskkonda, helista keskkonnainspektsiooni lühinumbril 1313.

Dear Visitor, Do not litter! Call 1313 to report any damage done to the environment.

Toetab KIK

RIIKLIK LOODUSKAITSEKESKUS Järva-Lääne-Viru regioon
Palmse | 45435 | tel 3295555 | info@lahemaa.ee | www.lk.ee